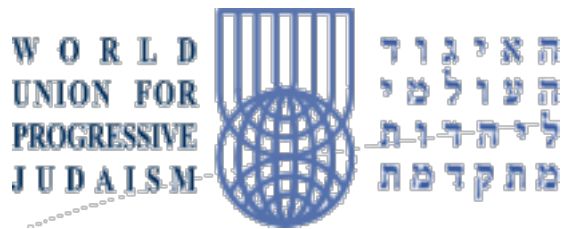

5773

Torah from Around the World

אם אין קמת אין תורה ואם אין תורה אין קמת
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 27 april 2013 / 17 ijar 5773
Sidra Emor, Wajikra [Leviticus] 21:1-24:23
Tanach blz. 241-250
Haftara: Jechezkel [Ezechiël] 44:15-31
Tanach blz. 1131-1132

Commentaar: rabbijn Michael A. Weinberg van [Temple Beth Israel](#), Skokie, Illinois

Vertaling: Sera Spanier
[Het Engelse origineel](#)

Reform Jodendom uit de Oudheid

Ik herinner me nog goed dat ik voor de eerste keer sidra Emor uit de Torarol las, 46 jaar geleden. Het was dan ook de eerste keer dat ik uit de Tora las, want het was mijn bar mitswa.

Zo weet ik ook nog goed dat de nadruk van mijn bar mitswa-toespraak lag op regel 22 van hoofdstuk 23 uit Wajikra [Leviticus]: „Ga bij het binnenhalen van de oogst niet tot aan de rand van de akker en raap wat blijft liggen niet bijeen, maar laat het liggen voor de armen en de vreemdelingen. Ik ben de Eeuwige, jullie God.” De Joodse gemeente waar ik opgroeide was de oudste gemeente in de staat Illinois, maar sterk betrokken bij het streven naar sociale rechtvaardigheid in de jaren '60 van de vorige eeuw. Ik leerde dat de geboden om armen en vreemdelingen te helpen al eeuwenlang diep geworteld zijn in het Jodendom en een onveranderd gebod zijn voor degenen die dit echt nodig hebben binnen de maatschappij.

Sindsdien heb ik geleerd over de reeds eeuwenoude Joodse toewijding om ons begrip van de Tora steeds een nieuwe vorm te geven, steeds opnieuw te structureren en te herstructureren: als een manier om te reageren en een antwoord te vinden op de hedendaagse cultuur van onze tijd. Een ander gebod aan het einde van sidra Emor laat een voorbeeld zien waarvan we kunnen leren.

In Wajikra 24:19-20 lezen we: „Wanneer iemand ietsel toebrengt aan een ander, moet hem hetzelfde ietsel worden toegebracht: een breuk voor een breuk, een oog voor een oog, een tand voor een tand. [...] Wat hij de ander heeft aangedaan zal ook hem aangedaan worden.” Deze wet, bekend als *lex talionis*, de wet van wraakneming, wordt nadrukkelijk op nog twee andere plaatsen in de Tora vermeld.

In onze moderne oren klinkt het barbaars. Desalniettemin, in de tijd dat de Tora ontstond, was het waarschijnlijk vooruitstrevend. In Beresjiet [Genesis] 4:23-4 scheidt Lemech op tegen zijn vrouwen Ada en Tsila: „Ada en Tsila, hoor wat ik zeg! Vrouwen van Lemech, luister naar mij! Wie mij verwondt die sla ik dood, zelfs wie mij maar een striem toebrengt. Kajin wordt zevenmaal gewroken, Lemech zevenenzeventig maal.” Het lijkt erop dat onze regel bepaling van „oog om oog” een doelbewuste beheersing was tegen ongebreidelde wraak. Het diende als een vooruitstrevende correctie op de neiging van de verwonde partij om te hard terug te slaan.

Tijdens het rabbijnse tijdperk werd de Torawet van „oog om oog” niet langer ervaren als een vooruitstrevende vorm van rechtvaardigheid, maar eerder als een tamelijk simplistische, primitieve en straffende vorm van vergelding. De rabbijnen woonden meestal in steden en begrepen intuïtief dat samen met de ontwikkeling van de arbeidsdeling in een maatschappij er een meer divers scala aan waarden en waarde-toekenning ontstond. Zij besloten daarom dat onze tekst niet letterlijk moest worden genomen als: „een oog voor een oog.” Zij legden het liever uit als 'de **waarde** van een oog voor een oog'. Met andere woorden, het kreeg de betekenis van compensatie in geld voor fysieke schade.

Als, bijvoorbeeld, een graver van sloten per ongeluk een piloot een oog zou uitslaan, zouden we al snel inzien dat 'oog om oog' een inadequate en ongelijke compensatie zou zijn. Immers, een slotengraver met maar één oog kan nog succesvol in zijn beroep werkzaam zijn, maar een piloot zou een nieuwe carrière nodig hebben.

Als, bij voorbeeld, een man met één oog per ongeluk een oog van een individu uitslaat, die eerder twee goede ogen had, begrijpen we al snel dat terwijl het oorspronkelijke slachtoffer visueel werd beperkt, de letterlijke toepassing van 'oog om oog' de oorspronkelijke dader blind zou maken! Dus besloten de rabbijnen – niet door middel van bijbelinterpretatie, maar alleen door middel van het toepassen van zuivere logica – om te laten zien wat 'oog om oog' werkelijk betekent: 'de **waarde** van oog voor een oog'. Onze moderne interpretatie van 'oog om oog' betekent zoiets als: 'de misdadiger verdient de straf'.

Ons traditionele begrip van deze twee geboden: om de hoeken van het veld voor de armen te laten staan en 'oog om oog', helpt ons om te zien hoe de waarden van onze wereldwijde Progressief-Joodse Beweging geen luchtfietsserijen zijn van de moderne tijd. Het is eerder zo dat onze nadruk op sociale rechtvaardigheid en onze toewijding om de wetten van de Tora opnieuw te bestuderen en toe te passen in deze moderne tijd, de aan iedere periode gerelateerde uitdrukking van Jodendom zijn.